

МИСЛЕНЕ. Особенности на мисловния процес. Мислене и решаване на задачи. Видове мислене. Основни форми на мисленето. Основни ментални процеси. Мислене и интелект

1. Мисленето като процес

Процесът отразява субективно възприеманата действителност, която бива осмислена, анализирана, оценена.

Според Г. Клаус и кол. (1989) мисленето се “разбира като когнитивен процес, насочен към решаване на задачи или проблеми” и като такъв е предназначен за опериране с конкретна информация. “Мисленето изпълнява функцията на вземане на решение в познавателния процес... В резултат на мисловния процес възниква когнитивен образ (модел), обикновено фиксиран понятийно (понятие, абстракция)..., който с натрупване на опита се уточнява и усъвършенства” в практическата дейност“.

2. Особенности на мисловния процес

- a. Мисленето има опосредствен характер (установяват се отношения между предметите, участва опита, възприятията и паметта);
- b. Мисленето се опира на знанията за общите закони за явленията (откриване на причините и обяснение на последствията);
- c. Мисленето не се свързва единствено с възприятията и отражението на предметите и явленията, а то има обобщен и абстрактен характер;
- d. Мисленето винаги се свързва с речта, чрез нея се назовават и описват понятия, явления, образи. Мисленето е свързано с миналото, настоящето и бъдещето;
- e. Мисленето е свързано с практическата дейност на човека и се основава на практическия му и жизнен опит.

3. Мислене и решаване на проблеми

Мислене и решаване на задачи

За решаването на определена задача предварително възниква проблемна ситуация.

Проблемната ситуация се свързва с появата на ново, неизвестно или непонятно. В резултат от проблемната ситуация се формулира и задачата.

Задачата предполага наличие на условия (дадено), неизвестно и възможности (средства, методи, стратегии) за решаването и.

Етапи:

- ✓ Анализ на данните
- ✓ Формулиране на хипотеза (за начина за решаване)
- ✓ Решаване на задачата
- ✓ Проверка на получения резултат с изходните данни
- ✓ Формулиране на нова хипотеза и нови стратегии при неуспешен резултат

Мисловни дейности при решаване на задача: разпознаване, конструиране, обяснения, доказване.

Структура на мисловния процес при решаване на проблем:

- Мотивация (желание за решаване на проблема)
- Анализ на проблема (анализ на даденото, търсенето, селекция на съществената и важна информация и определяне на второстепенните данни)
- Търсене на решение: а) ниво на репродуктивно мислене – търсене на решение по схемата на известен алгоритъм; б) търсене с комбинации от различни алгоритми; в) ниво на творческо решение – търсене на ново нестандартно решение.

Търсенето на ново решение може да бъде въз основа на:

- задълбочени логически разсъждения
- аналогии

- използване на евристични методи
- използване на емпиричния подход на пробите и грешките

В случай на неуспех при решаване на проблема се регистрира:

- Отчаяние, превключване в друга дейност, “период на инкубационен отдих”, наблюдаване на идеята, вдъхновение, инсайт, интуитивно решение и др.
- Логическа обосновка на идеята за решение
- Реализация на решението
- Проверка на решението
- Корекция при необходимост (връщане към предходните етапи)

4. Видове мислене

Според формата и съдържанието: нагледно-действено
  нагледно-образно
  абстрактно-логическо

Според характера на решаването на задачи:
  практическо
  теоретическо

Според степента на разгръщане и осъзнатост:
  дискурсивно (аналитично)
  интуитивно

Според степен на оригиналност и новаторство:
  репродуктивно
  продуктивно

5. Основни форми на мисленето

ПОНЯТИЯ – представите за предметите, които по субективен начин отразяват реалните обекти и явления.

ПОНЯТИЯТА БИВАТ:

- конкретни, абстрактни (смелост, справедливост, сила и т.н.);
- общи (обхващат клас или група), единични;
- съждения – отразяват връзките и отношенията между предметите и явленията;
- умозаклучения (изводи/заклучения от съжденията), биват: дедуктивни (от общото към частното) и индуктивни (от частното към общото)

6. Основни ментални процеси

- 1) Анализ
- 2) Синтез
- 3) Сравнение
- 4) Абстракция
- 5) Обобщение
- 6) Конкретизация